

בס"ד. ש"פ שמיני, מבה"ח וער"ח אייר, ה'תשכ"ד

(הנחה בלתי מוגה)

ויאמר לו יהונתן מחר חודש ונפקדת כי יפקד מושבך², והפירוש הפשוט בזה³, שע"ז שמקום מושבו של דוד יהי' חסר (כי יפקד מושבך, לשון חסרון), אזי יזכר שמו של דוד (ונפקדת, לשון זכרון), והיינו, שזהו"ע של מעלה, שיזכר שמו של דוד ע"י החסרון שלפנ"ז. וצריך להבין, איך אפשר שע"י ענין של חסרון יבוא ענין של מעלה. גם צריך להבין דיוק הלשון (כי יפקד) מושבך דוקא, לשון ישיבה, דלכאורה העיקר הוא החסרון של דוד שאינו נמצא במקומו, ומאי נפק"מ אם מקומו הוא באופן של ישיבה או באופן של עמידה. גם צריך להבין בכללות תוכן ההפטרה, שבתחילה נאמר ויאמר לו יהונתן גו', שמורה על ההשפעה וההמשכה שיהונתן (בנו של שאול) משפיע וממשיך לדוד, ואילו בסיום ההפטרה⁴ נאמר וישקו איש את רעהו גו', שמורה שיהונתן ודוד הם שוים, ויתירה מזה, כפי שמסיים בפסוק עד דוד הגדיל, שמעלתו של דוד גדולה יותר ממעלתו של יהונתן, עד שאינו צריך לקבל השפעה מיהונתן בנו של שאול. וצריך להבין הענין בזה.

ב) והענין בזה, דהנה, מבואר בדרושי מחר חודש⁵ שענינו של דוד המלך הוא ספירת המלכות, והרי ספירת המלכות היא באופן שלפעמים היא בירידה לבי"ע, כמ"ש רגלי' יורדות גו', שירידה זו היא לצורך ענין הבריורים כו', כמ"ש ותתן טרף לביתה גו'. ולפעמים היא בעלי' למעלה, שאז היא בביטול עד שלא נשאר בה שום ציור כי אם נקודה בלבד, ואז נחסר ההשפעה למטה ונעשה העלם כו', אבל מצד זה מקבלת המלכות השפעה מז"א. וזהו כללות הענין דמחר חודש⁶, שבערב ר"ח מתעלמת הלבנה (ספירת המלכות) עד שלא נשאר ממנה

(1) המאמר הוא המשך למאמר שלפניו
ד"ה כימי צאתך דאחרון של פסח.
(2) שמואל-א כ, יח — הפטרת שבת ערב ר"ח.
(3) ראה פרש"י ומצו"ד.
(4) פסוק מא.
(5) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ח ח"א ע' תקלד ואילך.
(6) משלי ה, ה. וראה אוה"ת נ"ך (ח"א) עה"פ. וש"נ.
(7) משלי לא, טו. וראה תו"א הוספות קי, א. ובכ"מ.
(8) ראה אוה"ת בראשית ט, ב ואילך.

אלא נקודה בלבד, שזהו"ע דיפקד מושבך, אבל דוקא עי"ז נעשה חידוש הלבנה, שמקבלת אורה מהשמש, שזהו"ע יחוד שמשא וסיהרא, שע"ז נעשית ההשפעה מז"א למלכות, שזהו גם הענין דנפקדת, ע"ד מארז"ל⁹ חייב אדם לפקוד את אשתו, וכמ"ש¹⁰ וה' פקד את שרה, כידוע¹¹ שגם שרה ענינה ספירת המלכות.

ג) **והנה** כללות הענין דירידת המלכות לברר בירורים כו', קשור עם מיעוט הירח שנעשה ע"י קטרוג הלבנה כו'¹², והסיבה ונתנית מקום למיעוט הירח הו"ע דין לא הניין ליי¹³ שגרם שבה"כ דתוהו, והשרש לכל זה הוא מצד חסרון האור למעלה שהו"ע צמצום הראשון, שסילק אורו הגדול על הצד (כמבואר במאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁴). אמנם, עי"ז שהמלכות מבררת הבירורים דבי"ע כו', ועד לתכלית השלימות דאתהפכא חשוכא לנהורא¹⁵, אזי מתבטלים כל הענינים של העלמות והסתרים וצמצומים כו', ונמשך האור שהי' מאיר קודם הצמצום.

והענין בזה, כמשנ"ת במאמר שלפנ"ז¹⁶ בפירוש מ"ש בקריעת ים סוף ויהי הענן והחושך ויאר את הלילה¹⁷, דמ"ש ויאר את הלילה סתם (ולא אמר מי האיר) קאי על הענן והחושך, שהחושך עצמו האיר¹⁸. דהנה, בתחילת הבריאה כתיב¹⁹ ויבדל אלקים בין האור ובין החושך, כי קודם ההבדלה כלול האור במקורו ושרשו שהוא בבחינת העלם וחושך שלמעלה מגילוי, וכדי שיומשך האור להאיר בגילוי צ"ל ענין ההבדלה, שזהו"ע הצמצום, מסך ופרסא כו', החל מצמצום הראשון, שע"ז נבדל האור מן החושך, היינו, שהחושך נשאר למעלה בבחינת העלם והסתר בעצמותו, שהו"ע ישת חושך סתרו²⁰, ועי"ז נמשך ונתגלה הארה בלבד להיות בבחינת גילוי אור. וכן הוא גם בנוגע להמשכת וגילוי האור לאחרי הצמצומים והפרסאות שלאח"ז, כמו הפרסא שבין אצילות לבי"ע, ועד

(9) יבמות סב, ב. (16) ד"ה כימי צאתך מארץ מצרים —
 (10) וירא כא, א. דאחרון של פסח פ"ב ואילך (לעיל ע' 303
 (11) לקו"ת להאריז"ל חיי שרה כג, ב. ואילך). וראה בהנסמן שם.
 (17) בשלח יד, כ. ובכ"מ.
 (12) חולין ס, ב. (18) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ח ח"א
 (13) ראה ב"ר פ"ג, ב. פ"ט, ב. ועוד. ע' קעא.
 (14) ד"ה על כן יאמרו המושלים תרצ"א (19) בראשית א, ד.
 (20) תהלים יח, ב. (סה"מ תרצ"א ע' שיט ואילך).
 (15) ראה זח"א בהקדמה (ד, א).

להפרסא שבין קדושה ולעו"ז²¹. אמנם, בקרי"ס כתיב²² ויסע מלאך האלקים גו' ויעמוד מאחריהם, היינו, שלא הבדיל להיות להם בבחינת פרסא כו', ולכן ויהי הענן והחושך ויאר את הלילה, היינו, שבחינת החושך שלמעלה מגילוי, כפי שהוא לפני הצמצום וההבדלה, בבחינת העלם והסתר בעצמותו, האיר לישראל בבחינת גילוי אור. וזהו"ע ויבקעו המים²³, הפך ים ליבשה²⁴, שמבחינת ההעלם (ים) נעשה גילוי (יבשה)²⁵. וזהו שאמרו חז"ל²⁶ בא וראה כמה גדולים יורדי הים, משה כמה נתחבט ונתחנן לפני המקום עד שראה את הדמות, שנאמר²⁷ הראני נא את כבודך, א"ל הקב"ה לא תוכל לראות את פני²⁸, ובסוף הראה לו בסימן וכו', ועולי הים כל אחד ואחד מראה באצבעו ואומר זה אֱלֹהֵי וָאֲנוּהוּ²⁹, וכמארוז"ל³⁰ שגם עוללים ויונקים אמרו זה אֱלֹהֵי וָאֲנוּהוּ, ואפילו עוברים שבמעו אמן אמרו שירה, ועאכו"כ אלה שעליהם נאמר הם הכירוהו תחילה³¹, ועד שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל כו'³². וכל זה הוא מצד גודל מעלת העילוי דויהי הענן והחושך ויאר את הלילה, שהאיר בחינת החושך שלמעלה מגילוי, בחינת ישת חושך סתרו, כפי שהוא לפני הצמצום וההבדלה כו'. וכמו כן יהי לעתיד לבוא, לאחרי גמר הבירורים ע"י ירידת המלכות לבי"ע כו', שאז יתבטלו כל הצמצומים והפרסאות כו', כמ"ש³³ מחצתי ואני ארפא, ועד שיאיר האור כמו שהוא לפני הצמצום, בהעלם בעצמותו.

ד) אַךְ עדיין צריך תוספת ביאור בכהנ"ל³⁴, שהרי ענין הצמצום הוצרך להיות מצד הכוונה העליונה, שע"ז נעשה התהוות העולמות עד להדברים הגשמיים שבעוה"ז שבהם נתלבשו עניני התומ"צ, ואיך אפשר ששם גופא יאיר האור שלפני הצמצום, שזהו"ע דירה בתחתונים, כמארוז"ל³⁵ נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, שענין הדירה הוא

21	ראה תו"א לך לך יב, ג ואילך. ובכ"מ.	32	מכילתא בשלח שם.
22	בשלח שם, יט.	33	האוינו לב, לט. וראה קה"ר פ"א, ג.
23	שם, כא.		המשך תער"ב ח"ב ע' תתנא.
24	תהלים סו, ו.	34	בהבא לקמן — ראה ד"ה ויהי הענן והחושך העת"ר (המשך תער"ב ח"ב ע' תתקלד ואילך). וראה גם ד"ה ונגלה כבוד הוי' דאחרון של פסח וד"ה ויהי ביום השמיני דש"פ שמיני, מבה"ח אייר תשט"ו (סה"מ תשט"ו ע' קיז ואילך; ע' קכד ואילך).
25	ראה תו"א בשלח סב, א. ובכ"מ.	35	ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טו. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.
26	שמו"ר ספכ"ג.		
27	תשא לג, יח.		
28	שם, כ.		
29	בשלח טו, ב.		
30	סוטה ל, ב.		
31	שם יא, ב.		

שבה מתגלה העצם של הדר בהדירה³⁶, והיינו שהעצם דלמעלה יהי' גילוי במציאות התחתונים שנתהוו ע"י הצמצום.

ולהבין זה יש להקדים תחילה ביאור כללות ענין הצמצום, שהעלם הצמצום הוא כב' ענינים, ענין הא' הוא סילוק האור הבלי גבול, היינו, שע"י הצמצום נתעלם האוא"ס ונכלל במקורו, ועי"ז נעשה ענין הב', שהוא צמצום והעלם האור שבא במדה וגבול, ועד לענין של התחלקות כו'. וביאור ענין פעולת הצמצום להיות סילוק האור הבלי גבול, דהנה, קודם הצמצום, כשהי' אוא"ס ממלא מקום החלל, הי' אוא"ס נרגש במקום החלל, ומצד זה הי' ההרגש דאלקות בפשיטות, והרגש המציאות בדרך התחדשות. אך ע"י הצמצום שנסתלק האור הבלי גבול ואינו נרגש במקום החלל, אזי נתפס ענין המציאות והישות בפשיטות, וההרגש דאלקות הוא בדרך התחדשות. והענין בזה, דכשם שעכשיו הרגש המציאות והישות הוא בפשיטות, היינו, שאין צורך בהכנה ויגיעה ע"י התבוננות בשכל והשגה כו' עד שיורגש ענין הישות, אלא זהו ענין טבעי שבא בדרך ממילא, ועד שהאדם מצד עצמו אינו שייך להרגש אחר, כמו כן הוא בנוגע להרגש דאלקות בפשיטות (כמו קודם הצמצום), שאין צורך בהכנה ויגיעה ע"י התבוננות בשכל והשגה כו' עד שיורגש האלקות, אלא ההרגש דאלקות הוא בפשיטות כמו דבר טבעי. והחילוק הוא, שכאשר הרגש האלקות בא ע"י ההתבוננות בשכל והשגה (שאינן זה בפשיטות אלא בדרך התחדשות, שהרי ענין זה נתחדש אצלו ע"י ההתבוננות בשכל), אזי גם כאשר משיג את הענין ומונח אצלו בהנחה טובה, מ"מ, יש נתינת מקום שתהי' גם הנחה אחרת, ועד להנחה הפכית כו', ובפרט כאשר ההשגה באלקות באה לאחרי הסרת העלם והסתר שע"י קושיות כו', הרי בודאי שגם לאחרי שהונח הענין בטוב עדיין יש מקום להנחה אחרת כו'. משא"כ כאשר הרגש האלקות הוא (לא ע"י הקדמת ההתבוננות כו', אלא) בפשיטות, אזי אין מקום כלל להנחה אחרת.

(ה) **ויובן** זה מכמו שהי' בקריעת ים סוף, שאז הי' גילוי אלקות בפשיטות באופן של ראי', שכל אחד ואחד מראה באצבעו ואומר זה אלי גו', ועד שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל, ואפילו משה רבינו, רבן של כל הנביאים³⁷, שנתחבט ונתחנן לפני המקום

(36) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה המשך תרס"ז ס"ע ג.

ח"א ע' תפט (ועם הגהות — אוה"ת שה"ש (37) שמור"ר פכ"א, ד. רמב"ם הלי יסוה"ת פ"ז ה"ו. הלי ע"ז פ"א ה"ג. ועוד. ח"ב ע' תרעט ואילך). אוה"ת בלק ע' תתקצז.

כו' (כנ"ל ס"ג). והענין בזה, דהנה, ענין הנבואה אינו באופן של גילוי אלקות בפשיטות כמו דבר טבעי, שהרי ישנם כמה תנאים כדי להיות ראוי לגילוי הנבואה, וכמו שאמרו חז"ל³⁸ אין השכינה שורה אלא על חכם גבור ועשיר כו', וגם לאחריו כל ההכנות כו', הנה כאשר נמשך גילוי הנבואה הרי זה דבר פלא שלמעלה מהטבע, שהטבע לא יוכל לקבל זאת, שלכן הי' צריך להיות הפשטת הגשמי וביטול החושים³⁹, כמ"ש ויפשט גם הוא בגדיו⁴⁰, ואראה ואפול על פני⁴¹. ואפילו משה רבינו שמעלת נבואתו גדולה ממעלת כל שאר הנביאים, כמ"ש⁴² ולא קם נביא עוד בישראל כמשה גו', והי' כח בדעתו להבין דברי הנבואה והוא עומד על עמדו שלם וכו'⁴³, הרי גם אצלו הוצרכו להיות התנאים הנ"ל דחכם גבור ועשיר כו' בשביל שתהי' השראת הנבואה. משא"כ בקרי"ס הי' גילוי אלקות באופן של ראי' לכולם ללא תנאים והכנות כו', עד שראתה שפחה כו', שזהו מעין ודוגמת הגילוי דלעתיד לבוא, כמ"ש⁴⁴ אשפוך את רוחי על כל בשר ונבאו בניכם ובנותיכם גו' וגם על העבדים ועל השפחות גו' אשפוך את רוחי, היינו, שאז יהי' גילוי אלקות (ענין הנבואה) כדבר טבעי, שלכן גם ילדים וילדות שאין שייך אצלם ענין של התבוננות כו', הנה גם הם יהיו מתנבאים כו', שזהו"ע גילוי אלקות באופן של פשיטות כמו דבר טבעי.

וענין זה הוא דוקא מצד גילוי עצמות אוא"ס כמו שהוא בהעלם בעצמותו, קודם הצמצום וההבדלה בין עצמות אוא"ס שנשאר בהעלם ובין ההארה שנמשכת להיות בבחינת גילוי אור, כי, ההארה שנמשכת להיות בבחינת גילוי אור, באה באופן של אור פנימי, ובהכרח שיהיו בזה חילוקי מדריגות כו', וכדי שיהי' גילוי אלקות לכל באופן של פשיטות כמו דבר טבעי, הרי זה רק מצד גילוי עצמות אוא"ס כמו שהוא קודם הצמצום, שזהו הגילוי שיהי' לעתיד לבוא, ומעין זה הי' גם בקי"ס, כמשנת"ל (ס"ג) בפירוש הכתוב ויסע מלאך האלקים גו' ויהי הענן והחושך ויאר את הלילה, שמצד זה נעשה אלקות בפשיטות כמו דבר טבעי אצל כולם בשוה. והיינו, שבענין ההבנה וההשגה באלקות יש אמנם חילוקי מדריגות, שהרי בודאי אין שום ערך כלל בין ההבנה

(40) שמואל-א יט, כד.

(41) יחזקאל א, כח.

(42) ס"פ ברכה.

(43) רמב"ם שם ה"ו.

(44) יואל ג, א-ב.

(38) שבת צב, א. וש"נ. וראה רמב"ם הל'

יסוה"ת פ"ז ה"א.

(39) ראה תניא קו"א קנו, א בשם רע"מ פ'

משפטים. אוה"ת סוכות ע' איתשטו ואילך.

סה"מ ה'שי"ת ע' 118. ד"ה באתי לגני תשט"ו

פ"ה (תר"מ סה"מ באתי לגני ח"א ע' קס ואילך).

וההשגה של השפחה בקרי"ס להבנה והשגה של משה רבינו, אלא שבענין הראי' דאלקות באופן של פשיטות היו כולם בשוה. וכמו לעתיד לבוא שלא ילמדו עוד איש את רעהו גו' כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם⁴⁵, דאף שבענין ההבנה וההשגה יהיו חילוקי מדרגות מקטנם עד גדולם, מ"מ, בענין הכרת וראיית מהות אלקות יהיו כולם שוים. וזהו שמש"ח ילמד דעת את כל העם⁴⁶, דלכאורה אינו מובן איך אפשר שאיש אחד יוכל לשאת ריבוא רבבות אנשים כו', אך הענין הוא, שלימוד זה לא יהי' באופן של הבנה והשגה, כי אם באופן של ראי' ⁴⁷, והיינו, שיהיו כולם רואים מהות אלקות בפשיטות כדבר טבעי, וכמ"ש⁴⁸ כי מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים. וכל זה הוא מצד גילוי עצמות אוא"ס שלפני הצמצום שיהי' לעתיד לבוא, כפי שהי' מעין זה בקרי"ס. ומעין זה הי' גם בתחילת הבריאה, קודם חטא עה"ד, כאשר אדה"ר הי' בג"ע, שהי' שם גילוי אלקות ממש, והגשם לא הי' נרגש כלל. וגם מיד לאחר החטא כתיב⁴⁹ וישמעו את קול ה' אלקים מתהלך בגן גו', שהי' קול ה' מדבר עם האדם בג"ע, וגם עם קין⁵⁰, ללא הכנה כו', ובאופן של פשיטות. וכן הוא גם בנשמות הגבוהות שנבקע עליהם הפרגוד, וירדו למטה כמו שהם למעלה שלא ע"י הצמצום, ולכן הם בתכלית הביטול, עד שאינם רואים גשמיות וישות העולם, כי אם האין האלקי המהוה אותו. וזהו גם מה שאמרו חז"ל⁵¹ לגבי האבות שהטעימן הקב"ה בעוה"ז מעין עוה"ב, שהי' אצלם גילוי אלקות ממש עד שכל עניניהם הגשמיים היו אלקות ממש. ועאכ"כ שכן יהי' לעתיד לבוא, שאז יהי' גילוי אוא"ס ממש באופן הנראה ונגלה לכל, כמ"ש⁵² ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר גו'.

ו) אמנם עכשיו הרי זה להיפך לגמרי, שאין האלקות נראה ונגלה כלל, וכל גילוי אור הוא דבר חידוש נפלא, ומה שנתפס בפשיטות ובדרך ממילא הוא הישות והמציאות של העולם. ועד כדי כך, שגם אצל האבות שכל עניניהם היו אלקות, הנה תחילת עבודתם היתה בדרך התחדשות, וכמו באברהם שכן ג' שנים הכיר את בוראו⁵³, הרי נוסף לכך שהיתה זו הכרה כללית, כמו תינוק המכיר את אביו שאינו יודע שהוא אביו מפני שהולידו כו', אלא רק הכרה כללית שהוא אביו כו', ואין זה

49) בראשית ג, ח.

50) שם ד, ט.

51) ב"ב טז, סע"ב ואילך.

52) ישעי' מ, ה.

53) נדרים לב, סע"א.

45) ירמי' לא, לג.

46) רמב"ם הל' תשובה פ"ט ה"ב. לקו"ת

צו יז, א ואילך.

47) ראה לקו"ת צו שם.

48) ישעי' יא, ט.

באופן שחודר בכחות הפנימיים עד שנעשה כמו דבר טבעי, הנה גם הכרה כללית זו באה לאחר ההסתר, שהרי גם הוא תפס מתחילה את מציאות העולם, ואח"כ נתחדשה אצלו ההכרה באלקות, וכדאי את במדרש⁵⁴ משל לאדם שהי' עובר ממקום למקום וראה בירה א' דולקת, אמר תאמר שהבירה הזאת היא בלא מנהיג, הציץ עליו בעל הבירה ואמר אני הוא בעל הבירה, כך הי' אברהם אבינו ואמר תאמר שהעולם הזה הוא בלא מנהיג, הציץ עליו הקב"ה ואמר אני הוא בעל העולם כו' (ורק לאח"ז נעשה אצלם אלקות בפשיטות, מצד השכר שהטעימן הקב"ה מעין עוה"ב, שאז ראו רק אלקות כו'). ועד"ז בנוגע לרשב"י, דאף שגדלה ביותר מעלת עבודתו בתכלית הביטול, כמו שאמר בחד קטירא אתקטנא כו'⁵⁵, והי' מלומד בניסים⁵⁶, ועל ידו היתה התחלת גילוי פנימיות התורה⁵⁷, הרי כל זה הי' באופן של התחדשות ודבר פלא שהוא היפך הטבע, שלכן, גם מה שגילה פנימיות התורה הי' זה באופן של רזין וסודות כו', ולא נתגלה אלא ליחיד סגולה בלבד (משא"כ לעתיד לבוא שאז יהי' גילוי פנימיות התורה לכל, ולא באופן של רזין וסודות כו', חידוש ודבר פלא, אלא באופן של פשיטות). וכל זה הוא מצד צמצום הראשון שנסתלק האור הבלי גבול שלא יהי' נראה ונגלה ונרגש במקום החלל, והיינו, דעם היות שגם עתה לאחרי הצמצום ממלא אוא"ס את כל מקום החלל, הרי זה בהעלם ובכחינת סילוק לגבי הנבראים, ולכן נרגש אצלם בפשיטות ענין המציאות והישות, והתגלות אלקות הוא ע"י עבודה דוקא, ובא בכחינת התחדשות כדבר פלא.

ז) **וענין** הב' בפעולת הצמצום, שעל ידו נבדל בחינת האור שלצורך העולמות שבא בכחינת מדה וגבול, ועד שבא בכחינת התחלקות (שהרי רק לאחרי שהאור בא בכחינת מדה וגבול שיין להיות בו ענין של התחלקות, היינו, שמסתיימת מדרגה א' ומתחילה מדריגה הב' כו', משא"כ באור הבלי גבול לא שיין ענין של התחלקות). וענין זה נעשה ע"י התעלמות האוא"ס הבלי גבול, כי, כאשר הי' אוא"ס ממלא כל מקום החלל, לא הי' ניכר עדיין בחינת האור שלצורך העולמות, שאינו אלא הארה בלבד מבחינת האוא"ס הבלי גבול, והי' מעורב וכלול בכחינת האוא"ס הבלי גבול. והיינו, דעם היות שגם בחינת אוא"ס הבלי גבול הוא ג"כ הארה בלבד לגבי העצמות, ולאידך, גם האור שבא בכחינת מדה

(57) ראה גם הקדמת הרח"ו (הקדמה א) לשער ההקדמות. ובכ"מ.

(54) ב"ר רפל"ט.
(55) זח"ג (אדר"ז) רפח, א.
(56) מעילה יז, ריש ע"ב.

וגבול נמשך מן העצמות, מ"מ, יש הפרש גדול ביניהם, דהאור שבבחינת א"ס הוא מה שהעצמות מגלה אור שלפי אופן העצם, משא"כ האור שבא בבחינת מדה וגבול הוא מה שהעצמות מגלה אור (לא לפי אופן העצם, אלא) לפי אופן העולמות, ומצד זה הנה לגבי הנבראים מתגלה העצמות בבחינת הבלי גבול יותר מאשר בבחינת הגבול, אע"פ שבאמת הרי גם בחינת הבלי גבול אינו מגלה את העצמות, שהרי אין יודעים את העצמות כו⁵⁸. ולכן, כל זמן שהאיר בחינת אוא"ס הבלי גבול הי' כלול בו גם בחינת האור שבא במדה וגבול (וע"ד מ"ש⁵⁹ יהי רקיע גו' ויהי מבדיל בין מים למים, שקודם ההבדלה היו המים התחתונים כלולים במים העליונים), ורק ע"י התעלמות האור הבלי גבול, נתגלה ונבדל בפני עצמו בחינת האור שבא במדה וגבול, ועד שבא בבחינת התחלקות דעשר ספירות כו'.

אך עדיין אינו מובן, איך יהי ענין של התחלקות מאחדות הפשוטה. ובהקדם הידוע בענין ג' השיטות שבענין הספירות⁶⁰, דשיטת הר' מנחם ריקאנטי⁶¹ היא שהספירות הם הכלים, אבל האור הוא פשוט לגמרי, ופועל ע"י הכלים כפי אופן הכלי, כמו האומן שפועל בכל כלי פעולה מיוחדת כפי אופן הכלי. והקשה על זה הפרדס⁶², שעפ"ז נמצא שהוא ית' יודע בידיעה שחוץ לעצמו כו'. ושיטת הפרדס⁶³ היא שהספירות הם אורות וכלים, אלא שהתחלקות היא מצד הכלים, כמשל אור השמש המאיר בחלונות רבים בכמה מיני זכויות לבנים אדומים וירוקים, שיתראה לעין הרואה בגוונים לבן אדום וירוק, והרי אין השינוי נקנה בהאור עצמו, שהוא פשוט כמו שהוא, רק שנראה כן לעין הרואה. ועוד משל תחתון יותר⁶⁴, כמו מים שמתמלאים בכלים בעלי גוונים שונים, שהמים מצד עצמם הם בגוון פשוט, וכשמתמלאים בכלים הרי הם נראים בגוון הכלי, אם ירוקה או אדומה, והרי אין השינוי נקנה בהמים עצמם שהם פשוטים בעצם כו'. וכן הוא למעלה בבחינת האור המתלבש בכלים, שנראה לגבי הנבראים כפי גוון הכלי, והיינו, דכשמתלבש בכלי החסד הרי הוא פועל פעולת החסד, וכיו"ב בכל הספירות, אבל האור מצד עצמו

61) בספר טעה"מ שלו. הובא בחייט פ"ג.
פרדס שער ד (שער עצמות וכלים) פ"א ואילך.
62) שם פ"ג.
63) שם פ"ד.
64) ראה ספר הערכים שם ע' קכב ובהערות שם.

58) חסר קצת (המו"ל).
59) בראשית א, ו.
60) ראה אוה"ת ענינים ע' רנח ואילך.
הגהות לד"ה פתח אליהו תרנ"ח ע' יג ואילך.
סה"מ תרס"ח ע' קצו ואילך. וראה ספר הערכים — חב"ד כרך ד ערך אורות וספירות — "פשיטותם" ו"צירום". וש"נ.

הוא פשוט. אמנם, לדעת הפרדס אין הכלים דברים נבדלים מן העצמות ככלי האומן, והיינו, שאינם בבחינת נבראים, אלא הם בבחינת נאצלים, ולהיותם נאצלים אינם חוץ לעצמותו ח"ו, אלא הם אלקות. ולכן לדעת הפרדס אין מקום להקושיא שהוא ית' יודע בידיעה שחוץ ממנו, כי, גם אם הידיעה בהאור היא ע"י הכלי, הרי הכלי היא ג"כ אלקות, ובאלקות גופא לא שייך לומר חוץ לעצמותו כו'. אך גם לדעת הפרדס יוקשה איך נתהוו הכלים מן העצמות, שהרי זה התהוות הריבוי מאחד הפשוט. ובעומק יותר, הרי הקושיא היא לא רק מצד הכלים, אלא גם מצד האורות. דהנה, גם להשיטה שהאורות הם פשוטים, ואור החסד הוא רק שמאציל מציאות החסד שזהו הכלי, מ"מ, כיון שאור זה מאציל כלי החסד ואור זה מאציל כלי הגבורה, בהכרח לומר שגם האור יש לו שייכות אל החסד או הגבורה. ובפרט ע"פ הידוע⁶⁵ שמהתעבות האור נעשה הכלי, הרי בודאי שגם בהאור יש ענין של ציור, ורק לגבי הכלי הוא בבחינת פשיטות. ועפ"ז יוקשה גם בנוגע להאור, איך יהי' התהוות הריבוי מאחד הפשוט. אך הענין הוא, שבאמת ליתא קושיא מעיקרא כלל איך יהי' הריבוי וההתחלקות מן העצמות, כי העצמות לא יתואר ולא יוגדר בשום גדר, והיינו, שאינו מוגדר גם בענין הפשיטות שלמעלה מריבוי והתחלקות, אלא הוא בבחינת פשיטות בתכלית שלכן יוכל להסתעף ממנו גם ענין הריבוי וההתחלקות. וכמו שהוא בענין הגבול ובלי גבול, כמ"ש העבוה"ק⁶⁶ שמצד זה שא"ס הוא שלימות בלי שום חסרון יש בו גם כח הגבול, שאם תאמר שיש לו כח בבלתי בעל גבול ואין לו כח בגבול, אתה מחסר שלימותו, אלא כשם שיש לו כח בבלתי בעל גבול כך יש לו כח בגבול, והיינו, שאמיתית ענין הא"ס הוא הבלי גבול האמיתי שהוא שלילת הגבול ושלילת הבלי גבול, וכמשנת"ל שרק לגבי הנבראים מתגלה העצמות בבחינת הבלי גבול יותר מאשר בבחינת הגבול, אבל באמת גם בחינת הבלי גבול אינו מגלה את העצמות, כי העצמות אינו גבול ואינו בלי גבול, ששניהם הם בבחינת הגילויים בלבד, ובעצמותו ית' הוא בחינת היכולת שביכולתו להאיר וביכולתו שלא להאיר, ושניהם בשוה⁶⁷. אמנם, כאשר מאיר כח הבלי גבול שבא"ס, אזי לא יכול להתגלות כח הגבול, ורק ע"י הצמצום שנסתלק כח הבלי גבול ונכלל במקורו, אזי נתגלה כח הגבול, החל מכח הגבול שבא"ס, שזהו מה

65) עץ חיים שער ו (שער העקודים) פ"ג ואילך. שער מז (שער סדר אבי"ע) פ"א. 66) ח"א רפ"ח.
 67) ראה בארוכה המשך תרס"ו ע' קפח ואילך.

שהאוא"ס הבלי גבול שיער בעצמו להיות אור בבחינת מדה וגבול, ועד שהאור בא בבחינת מדה וגבול, ובבחינת התחלקות, החל מכמו שהוא בהאורות שבאצילות, שעם היותם פשוטים לגבי הכלים, מ"מ, שייך בהם ענין של ציור, ועד להתעבות האור שמזה נעשו הכלים (כנ"ל).

ח) והנה ע"י כללות ענין הצמצום, שנסתלק האור הבלי גבול, ועי"ז נבדל ונמשך ונתגלה האור שבא בבחינת מדה וגבול, שזהו"ע ההבדלה בין האור ובין החושך, שהחושך נשאר למעלה בבחינת העלם והסתר בעצמותו, ואז נמשך ונתגלה הארה שבאה בבחינת מדה וגבול, הנה לאח"ז אפשר להיות התהוות עולמות ב"ע (לאחרי הפרסא שבין אצילות לבי"ע כו'), עד לעוה"ז התחתון שאין תחתון למטה ממנו בענין הסתר אורו ית' וחושך כפול ומכופל כו'⁶⁸, היינו, העלם והסתר וחושך כפשוטו. וזהו כללות הענין דירידת המלכות שרגלי' יורדות גו', ועד לתכלית הירידה כפי שנעשה ע"י חטא עה"ד, שכל זה הוא בסיבת הצמצום הראשון. ותכלית הכוונה בזה היא כדי שתהי' עבודת התחתונים בענין הבירורים, שהו"ע ותתן טרף לביתה גו', היינו, לברר ולזכך את ההעלם וההסתר והחושך כו' עד שיהי' אתהפכא חשוכא לנהורא, שע"י ז נשלמת הכוונה שנתארה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, היינו, שבמקום התחתון והחושך כו' יאיר בגילוי אוא"ס כפי שהוא בהעלם בעצמותו ית', בחינת ישת חושך סתרו, בחינת החושך שלמעלה מגילוי.

ועפ"ז יתבאר גם תוכן ההפטרה דמחר חודש, שבה מבואר שדוקא ע"י הירידה דספירת המלכות לברר בירורים, נעשה בה ענין העלי' בתכלית העילוי, ע"ד האמור לעיל שע"י בירור החושך נמשך ומתגלה בחינת החושך שלמעלה מגילוי אור. והענין בזה⁶⁹, דהנה, כללות הענין דמיעוט הירח (שנעשה בסיבת צמצום הראשון כו') הוא שנחסר האור מבחינת מלכות וירדה לבי"ע לברר בירורים כו', שאז היא בבחינת ריחוק מז"א, ולכן צ"ל אח"כ קירוב המלכות לקבל מבחינת ז"א, וענין זה נעשה ע"י הביטול והעלי' דמלכות, שזהו"ע יפקד מושבך, דמושבך מלשון ישיבה מורה על בחינת התפשטות המלכות בבי"ע, כמ"ש⁷⁰ וישב ה' מלך גו', שזהו עד"מ ענין הישיבה שעל ידה נשפל קומת האדם היושב להיות נמשך למטה, ויפקד מושבך הו"ע הביטול, שמכל הפרצוף דהמלכות כפי שהיא בבי"ע נעשה נקודה בלבד. ועי"ז נעשית העלי' וההתכללות כו',

יהונתן עזר"ת (סה"מ עזר"ת ע' עא ואילך).

(68) לשון אדה"ז בתניא פל"ו.

(70) תהלים כט, י"ד.

(69) בהבא לקמן — ראה סד"ה ויאמר לו

שזהו מ"ש בהמשך ההפטרה וישקו איש את רעהו ויבכו איש את רעהו, דענין הנשיקין הוא מצד תוקף האהבה עד שאי אפשר שתתגלה כדיבור, וכמו שני אוהבים נאמנים שנתרחקו זמ"ז וכשמתקרבים אח"כ אזי מתגלית האהבה יותר ממה שמכיל כלי הלב, ומזה בא ענין הנשיקין, וכמו כן בבחינת המלכות בעלייתה באצילות לאחרי הריחוק שע"י ירידתה לבי"ע, אזי התגלות האהבה היא למעלה מכלי הלב דאדם העליון. ועוד זאת, שגילוי זה הוא למעלה גם מכלי המוחין, שזהו"ע הבכי' שהיא ממותרי מוחין, כמו רבי עקיבא שזלגו עיניו דמעוה מסודות התורה שבשיר השירים⁷¹. ומסיים בהפטרה עד דוד הגדיל, שזהו"ע עליית המלכות למעלה גם מבחינת ז"א. דהנה, בתחילת ההפטרה נאמר ויאמר לו יהונתן, היינו שדוד שענינו ספירת המלכות, מקבל השפעה מיהונתן, יה"ו נתן, היינו, שיה"ו נתן מתנה ומשפיע לדוד, בחינת המלכות. אבל בסיום ההפטרה נאמר עד דוד הגדיל, שהו"ע העלי' דבחינת המלכות למעלה מבחינת ז"א, שזהו מ"ש לעתיד לבוא נקבה תסובב גבר⁷², אשת חיל עטרת בעלה⁷³. וענינו בעבודה, שהתחלת העבודה היא באופן של ביטול וקבלת עול, שזהו"ע יפקד מושבך, היינו, שצריך להיות ביטול הרצונות וביטול כל המציאות כו', ונפשי כעפר לכל תהי'⁷⁴. ועי"ז נעשים אח"כ כל עניני העבודה במדות ובמוחין באופן של הרחבה כו', שזהו"ע וישקו גו' (מצד תוקף התגלות האהבה) ויבכו גו' (מצד מותרי מוחין שע"י התגלות סודות התורה), ועד לשלימות העבודה באופן שע"ז משפיעים בתורה, ע"ד שדוד הי' מחבר תורה שלמעלה בהקב"ה⁷⁵, שזהו אמיתית ושלימות הענין דלימוד התורה לשמה, לשם התורה⁷⁶. ועד שבאים לתכלית השלימות בכל ענינים אלו שתהי' לעתיד לבוא, שאז תהי' שלימות עליית המלכות, עד דוד הגדיל (כנ"ל), ואז יהי' גם תכלית השלימות בלימוד התורה ע"י גילוי סודות התורה, שזהו"ע ישקני מנשיקות פיהו⁷⁷, ועד שיהי' שלימות התגלות האלקות בכל העולם כולו, גם אצל בעלי חיים, כמ"ש⁷⁸ ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר גו'.

75) ראה זח"ג רכב, ב (ברע"מ). ספר
הבהיר (סנ"ח) סקצ"ו.
76) לקר"ת שלח מז, ג. ובכ"מ.
77) שה"ש א, ב.
78) חסר סיום לשון הברכה (המו"ז).

71) ראה מהנ"ע בוח"א צח, ב. ט"ז או"ח
סרפ"ח סק"ב בשם ז"ח. וראה לקר"ת תצא לו,
ד.
72) ירמי' לא, כז.
73) משלי יב, ד.
74) "אלקי נצור" בסוף תפלת העמידה.